

**Odpovědi na dotazy k Vyhlášce MZ č. 252/2004 Sb. ze dne 22.4.2004,
kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a
rozsah kontroly pitné vody**

vytvořeno v červnu 2004, aktualizováno v březnu 2008

Uvedené odpovědi představují odborné stanovisko pracovníků Národního referenčního centra pro pitnou vodu ve Státním zdravotním ústavu. Nejedná se o oficiální právní výklad vyhlášky.

PITNÁ VODA

Otázka 1a: Prosíme o některá upřesnění pro pochopení § 5 odst. (2) vyhl. č. 252/2004 Sb. Do množiny **měnicích** se míst odběru se mají zařadit **všechny objekty** (třeba ty, co mají nějaké čp.), bez ohledu na to, zda jsou tyto objekty veřejně přístupné (obchody, ordinace, knihovna) nebo soukromé (rod. domy)?

Provozovatel pouze předloží OOVZ návrh **způsobu stanovení (=výběru)** těchto míst odběrů (třeba nějakou počítač. metodou, nebo losováním atp.)? A už nepředkládá ke schválení konkrétní místo, kde bude ve sledovaném roce odběr proveden?

Chápeme to tak, že provozovatel navrhne nějakou metodu, jak bude tato každoročně měnicí se místa vybírat, a OOVZ s tím buď souhlasí anebo nesouhlasí, nebo stanoví jiný způsob výběru míst. A žádný z objektu napojených na veřejný vodovod nemůže (nesmí) provozovatel dopředu vyjmout z možnosti sledování, přestože si není jist, jestli mu např. p. Novák umožní provedení odběru v jeho domě.

Otázka 1b: Jaká je představa způsobu stanovení míst odběru vzorků pitné vody dle §4 odst. 2 zák.č. 258/2000 Sb. a § 5 odst. 1 a 2 vyhl.č. 252/2004 Sb. Více než 50% míst odběru se má měnit. Mají se stanovit místa např. na 1 rok (dle počtu krácených rozborů) s tím, že další roky se budou některá měnit metodou náhodného výběru – napsat to obecně? Nebo stanovit velký počet míst třeba na několik let dopředu?

Odpověď 1: Ano, do množiny měnicích se míst odběru se zařazují všechny zásobované objekty, tedy i ty v soukromém vlastnictví a veřejně nepřístupné. Provozovatel předloží OOVZ návrh způsobu výběru míst odběru (pokud nemá všechny odběrová místa „pohyblivá“, pak předloží seznam „pevných“ odběrových míst + návrh způsobu výběru míst „pohyblivých“). Pokud OOVZ se způsobem výběru souhlasí, pak se schvalování těch vybraných „pohyblivých“ míst už nepředpokládá, ale od provozovatele by bylo slušné, kdyby jejich seznam poslal (na počátku roku nebo na počátku kratšího období, pro které se výběr dělá) OOVZ na vědomí. Součástí návrhu na výběr míst by však měl být také mechanismus, co bude vzorkař dělat, když mu „pan Novák“ neumožní odběr nebo když zjevně půjde o objekt, kde by vzorkaři mohlo hrozit nějaké nebezpečí (myslet na jejich bezpečnost!). Půjde do vedlejšího objektu nebo jiného objektu ve stejné ulici? Nebo půjde (pojede) do jiného objektu, který bude předem vybrán? Nebo bude postupovat jinak? (První způsob je běžný např. v Anglii – vzorkař nemá udán určitý objekt, ale ulici, ze které má vzorek odebrat, a samozřejmě to může být ulice na předměstí pouze s rodinnými domy. Druhý způsob předpokládá, že náhodným výběrem bude předem vygenerován větší počet objektů než je potřeba a vzorkař si z nich bude podle nějakého klíče postupně vybírat.) Teoreticky je možné udělat výběr na několik let dopředu, ale vhodnější se nám zdá dělat plán vzorkování (včetně výběru míst) vždy jen na jeden rok.

XX

Otázka 2: Prosíme o radu, jak stanovit počet vzorků z odběrových míst dle vyhlášky 252/2004 Sb. Jako příklad uvádíme provozovatele, který dodává pitnou vodu pro oblast s více jak 5000 obyvateli (konkrétně 7000 zásobovaných obyvatel) s denní spotřebou vody 2300 m³/den. Počet odběrových míst dle počtu krácených rozborů přílohy č. 4 vyhl. č. 252/2004 Sb. je určen 13. Má provozovatel provádět během roku z každého jednoho odběrového místa jeden vzorek (krácený) nebo z každého ze třinácti odběrových míst 13 vzorků (krácených) ? Sám provozovatel uvádí, že 13 vzorků za rok je pro opravdovou kontrolu tak velké zásobené oblasti málo (vzhledem k finančním úsporám nebude sám provozovatel zvyšovat počet vzorků z minima stanovených) a 13x13=169 vzorků je dle jeho sdělení moc.

Odpověď 2: Předně - příloha č. 4 neřeší počet odběrových míst, ale počet (krácených a úplných) rozborů, které je potřeba ročně nechat provést (ze všech odběrových míst dohromady!). Počet odběrových míst řeší § 5 odst. 1 věta druhá a říká, že pro vodovod zásobující do 5000 obyvatel musí být počet odběrových míst roven nejméně počtu krácených rozborů (čili jinými slovy že každý vzorek pro krácený rozbor musí být v daném roce odebrán na jiném místě sítě), zatímco pro vodovod zásobující nad 5000 obyvatel musí být počet odběrových míst roven nejméně 80% počtu krácených rozborů, které musí být pro daný vodovod podle přílohy č. 4 provedeny (jinými slovy: má-li být v takovém vodovodu za rok uděláno např. 100 krácených rozborů, pak vzorky na těchto 100 rozborů musí být odebrány nejméně na 80 různých místech sítě – to v extrému znamená, že např. mohou odebrat 100 vzorků na 100 různých místech nebo 79 vzorků na 79 různých místech a k tomu 21 vzorků na ještě dalším, 80.místě; v praxi asi něco mezi tím).

K vašemu konkrétnímu případu – vodovod 7000 obyvatel s denní produkcí 2300 m³. Podle přílohy č. 4 musí být v takovém vodovodu ročně odebráno a vyšetřeno MINIMÁLNĚ celkem 13 vzorků (4 + 3x3) na krácený rozbor a 2 vzorky (1 + 1) na úplný rozbor. Protože se jedná o vodovod zásobující nad 5000 obyvatel, musí být tyto vzorky odebrány na nejméně na 11 různých místech (80% z 13 je 10,4 – zaokrouhleno nahoru: 11) čili např. dva a dva vzorky lze odebrat na stejných místech.

Rozhodně neplatí, že četnost uvedená v příloze č. 4 se vztahuje na každé odběrové místo! Ne, je to celkový počet odběrů ze všech odběrových míst. Udaný počet je MINIMÁLNÍ a váš provozovatel správně poukazuje, že pro většinu distribucí je nedostatečný. Nic mu nebrání (naopak ☺), aby neodebral a neanalyzoval libovolný vyšší počet dle své potřeby. Pro tyto další „provozní“ kontroly si ale už nemusí odebírat vzorky na kohoutku u spotřebitele, ale libovolně v distribuční síti – opět dle potřeby.

XX

Otázka 3: Jak starý laboratorní rozbor lze akceptovat? Ke kolaudaci nové vodovodní přípojky požadujeme předložit laboratorní rozbor vody. Stavebník doloží rozbor starý např. 11 měsíců. Lze takto starý rozbor akceptovat? Vyhl.č.252/2004 Sb. stanovuje pouze stáří laboratorního rozboru u nového zdroje vody (6 měsíců).

Odpověď 3: Pokud je to rozbor vody z té kolaudované přípojky a mezi odběrem a kolaudací tam nedošlo k nějakým novým pracím (zásahům) do potrubí, tak se domníváme, že by se na stáří (či mládí) rozboru nemuselo lpět a šlo by akceptovat předložené (vyhovující) výsledky. Jenom se nám zdá zvláštní, že může v praxi uplynout od vybudování (a odzkoušení) přípojky do její kolaudace taková dlouhá doba (11 měsíců). Co se děje s přípojkou mezi tím? Používá

se nebo ne? Také k tomu by se mělo přihlédnout při rozhodování, zda akceptovat nějaký starší rozbor.

XX

Otázka 4a: Dotaz k vyhlášce 252/2004 Sb. § 4 odst. 4. Před uvedením nového zdroje pitné vody do provozu musí být proveden úplný rozbor upravené pitné vody rozsahu přílohy č. 5. Toto se vztahuje obecně za všechny vodní zdroje (individuální studny, domovní studny)? Při stavebním řízení stavební orgán povoluje stavbu za předpokladu, že vodní zdroj (domovní studna) **odpovídá požadavků vody pitné**. Jedná se o vesnická sídla, kde nejsou zřízeny veřejné vodovody.

Otázka 4b: Koliformní bakterie, enterokoky a E. coli se v případě studny pro individuální zásobování budou stanovovat ze 100 ml? Chápu, že vyhláška je koncipována pro veřejné zásobování, ale máte nějaké doporučení jak posuzovat bakteriologické vyšetření např. pro kolaudaci studny pro vlastní užití.

Odpověď 4: Vyhláška 252/2004 Sb. se vztahuje pouze na pitnou vodu dodávanou pro veřejnou potřebu způsoby uvedenými v 3 odst. 2 zákona 258/2000 Sb. v platném znění. Což znamená, že se nevztahuje (a ani se nemůže vztahovat !) na domovní soukromé studny či individuální zdroje, pokud nejsou tyto využívány ke komerčním činnostem. Pro „komerční studny“ (domovní studny využívané jako součást podnikatelské činnosti) platí vyhláška 252/2004 Sb. v plném rozsahu.

Pro kvalitu vody (či rozsah vyšetření) soukromých studní neexistuje žádný předpis. Státní zdravotní ústav nevydal žádné metodické doporučení ohledně potřebného rozsahu vyšetření těchto studní (např. ke kolaudaci) a ani o vydání takového doporučení zatím neuvažuje.

Odborné stanovisko k tomuto problému bylo však uvedeno v článku v časopise SOVAK, na který odkazujeme (Kožíšek F. Hygienické požadavky na pitnou vodu u nově kolaudovaných studní pro individuální zásobování. SOVAK – Časopis oboru vodovodů a kanalizací, 2006, roč. 15, č. 3, str. 27-28).

Určení potřebného rozsahu musí vycházet ze znalosti místních podmínek a to nejde učinit centrálně. Někde může postačovat krácený rozbor, jinde musí být třeba stanoveny látky, které nejsou vůbec mezi ukazateli ve vyhlášce 252/2004 Sb.

Pokud by měl někdo unifikovat nějaký minimální rozsah rozboru domovních studní (např. ke kolaudaci), pak by to mohly být jediné stavební úřady.

Při hodnocení kvality vody v domovních studní lze samozřejmě přihlédnout k požadavkům na kvalitu pitné vody podle vyhlášky 252/2004 Sb.

XX

Otázka 5: Dotaz se týká vyhlášky č.252/2004 Sb. V úvodní části - § 8 písm. c) pro balenou pitnou vodu je uvedeno kromě jiného, že limit pro počty kolonií při 36°C je 100, na rozdíl od přílohy č. 1, kde je pro balenou vodu pro tento ukazatel limitní hodnota 20 (dle pozn. č.2). Který z těchto limitů je pro balenou vodu závazný?

Odpověď 5: Oba limity jsou závazné, ale každý v jiném okamžiku. Hodnota 20 KTJ/ ml platí v místě (okamžiku) stáčení vody, hodnota 100 KTJ/ml platí (později) během celé doby trvanlivosti výrobku (balené vody).

XX

TEPLÁ VODA

Obecné vysvětlení SZÚ: Zákon o ochraně veřejného zdraví (č. 258/2000 Sb. ve znění zákona č. 274/2003 Sb.) rozlišuje čtyři druhy teplé vody:

- a) Teplá voda dodávaná potrubím užitkové vody nebo vnitřním vodovodem, které jsou konstrukčně propojeny směšovací baterií s vodovodním potrubím pitné vody (§ 3 odst. 3, věta první). Tato voda musí být vyrobena jen z vody pitné a musí splňovat hygienické limity ukazatelů uvedených v příloze č. 2 vyhl. 252/2004 Sb. v platném znění (konkrétně se jedná o vyhl. č. 293/2006 Sb.). Povinnost kontroly kvality této vody není v zákoně stanovena, proto není (ve vyhlášce ani jinde) ani stanovena četnost této kontroly. Odpovědná osoba si vodu kontroluje podle potřeby tak, jak potřebuje pro splnění stanovených hygienických limitů. SZÚ vydal k této otázce metodické doporučení [Metodické doporučení *Státního zdravotního ústavu – Odborné skupiny hygieny vody* ke kontrole jakosti teplé vody (zvláště s ohledem na riziko přítomnosti legionel) podle § 3 odst. 3 zákona č. 258/2000 Sb. v platném znění. Červen 2004; zn. CHŽP-290/2004].
- b) Teplá voda, která není vyráběna z pitné vody a která je výrobcem teplé vody dodávaná jako součást podnikatelské činnosti nebo jiné činnosti právnické osoby (§ 3 odst. 3, věta třetí). Tato voda musí splňovat požadavky podle vyhlášky 293/2006 Sb., příloha č. 2 a výrobce ji musí na všech odběrových místech označit jako nepitnou. Povinnost kontroly kvality této vody není v zákoně stanovena, proto není (ve vyhlášce ani jinde) ani stanovena četnost této kontroly.
(Poznámka: tento druh teplé vody byl původně zamýšlen pro existující případy teplé vody vyráběné z nepitné vody v některých podnicích, ale po vzniku nového specifického § (41a) jakoby postrádal smyslu. Přesto lze nalézt případy, kdy ho lze použít: např. teplá voda do sprch v autokempu, kterou provozovatel nevyrábí z pitné vody...)
- c) Teplá voda pro osobní hygienu zaměstnanců, která není vyráběna z vody pitné, ale z individuálního zdroje horší kvality (§ 41a, odst. 1). Tato voda musí splňovat hygienické limity ukazatelů uvedených v příloze č. 3 vyhl. 252/2004 Sb. Povinnost a četnost kontroly kvality této vody je stanovena v § 41a odst. 3 zákona o ochraně veřejného zdraví („*Dodržení hygienických limitů ukazatelů uvedených v odstavcích 1 a 2 je zaměstnavatel povinen kontrolovat v četnosti a rozsahu stanoveném pro krácený rozbor v závislosti na počtu zásobovaných fyzických osob, upravený prováděcím právním předpisem pro pitnou vodu.*“), resp. v příloze č. 4 vyhl. 252/2004 Sb. Čili četnost odpovídá četnosti krácených rozborů (podle počtu zásobovaných osob – zaměstnanců) podle přílohy č. 4, rozsah je však dán přílohou č. 3 vyhl. 252/2004 Sb. Četnost může být upravena orgánem ochrany veřejného zdraví.
- d) Teplá voda pro osobní hygienu zaměstnanců, která není vyráběna z vody pitné a která nespĺňuje požadavky uvedené v příloze č. 3 vyhl. 252/2004 Sb.; tato voda musí splňovat hygienické limity povolené orgánem ochrany veřejného zdraví (§ 41a, odst. 2). Pro kontrolu této vody platí stejné požadavky jako u vody předchozí (viz § 41a, odst. 3), ovšem s tím, že rozsah rozboru bude stanoven v rozhodnutí hygienického orgánu.

Otázka 1: Ve vyhlášce č.252/2004 Sb. jsou stanoveny ukazatelé a hygienické limity jak pro vodu pitnou, tak pro vodu teplou. Kontrola je ovšem specifikována pouze pro vodu pitnou. Ve kterých případech je povinná kontrola teplé vody a v jaké četnosti?

Odpověď 1: Záleží na tom, o jaký druh teplé vody se jedná. Viz „Obecné vysvětlení SZÚ“ k teplé vodě uvedené výše.

XX

Otázka 2: Dotaz k § 3, odst. 2 vyhl. č. 252/2004 Sb – ukazatele jakosti teplé vody podle § 3 odst. 3 zákona („Teplou vodu, dodávanou potrubím užitkové vody nebo vnitřním vodovodem, které jsou konstrukčně propojeny směšovací baterií s vodovodním potrubím pitné vody, **může** výrobce vyrobit z vody pitné...“). Dotaz první: domníváme se, že v tomto případě teplá voda **musí** být vyráběna z vody pitné?

Odpověď 2: Ano, v tomto případě teplá voda musí být vyráběna z vody pitné, protože v zákoně se přesně praví, že „...**může** výrobce vyrobit **jen** z vody pitné...“.

XX

Otázka 3: Dále k zákonu (§ 3 odst. 3: „...v ostatních případech musí výrobce teplé vody, dodávané jako součást své podnikatelské činnosti... zajistit, aby teplá voda splňovala požadavky § 6 odst. 3. písm. a.), stanovené pro jakost bazénové vody umělých koupališť...“). Dotaz druhý: vyhláška č. 252/2004 Sb. v § 3 odst. 3 s odkazem na § 41a, zákona „Teplá voda pro osobní hygienu zaměstnanců“ udává požadavky na vodu **pro zaměstnance**. Domníváme se, že teplá voda vyrobená z vody (individuálního zdroje § 41a zákona **odst. 1**) bude hodnocena **dle přílohy č. 3 vyhlášky 252/2004**, ale teplá voda vyrobená dle (§ **41a, zákona odst. 2**) zda by neměla být hodnocena **podle vyhlášky 135/2004 Sb. (přílohy č. 4. C „Hygienické požadavky na teplou vodu“)** ve smyslu **§ 3 odst. 3 zákona, vyrobenou z vody jiné kvality než vody pitné**, případně tuto problematiku sjednotit vzhledem k ustanovení citovaného zákona. Dotaz třetí: při prokazování jakosti teplé vody (z individuálních vodních zdrojů vody § 41a zákona odst. 1 a 2) je současně nutné prokazovat i jakost vody před ohřevem?

Odpověď 3: Viz „Obecné vysvětlení SZÚ“ k teplé vodě uvedené výše. Teplá voda podle § 41a odst. 1 se hodnotí podle přílohy č. 3 vyhlášky č. 252/2004 Sb. v platném znění (konkrétně se jedná o vyhl. č. 187/2005 Sb.) Teplá voda podle § 41a odst. 2 se hodnotí podle limitů stanovených (individuálně pro ten případ) orgánem ochrany veřejného zdraví. Prokazovat jakost vody před ohřevem zákon nevyžaduje. Považujeme však za samozřejmé, že když se uvažuje o výrobě teplé vody z individuálního zdroje, který nesplňuje požadavky na pitnou vodu, musí se nejprve udělat rozbor této vody, aby se vůbec zjistilo, zda je tato voda pro tyto účely vhodná, resp. jaký způsob úpravy této vody nutno aplikovat (důležité hlavně pro případ, kdy bude OOVZ povolovat výjimku podle § 41a odst. 2). Jak je však jednou výroba určité teplé vody povolena, měla by se, podle našeho názoru, kontrolovat již jen teplá voda.

XX

Otázka 4: Může zaměstnavatel ve své provozovně zdroj pitné vody nahradit vodou z watercoolerů (tedy vodou balenou) a na sociální zařízení používat vodu jiné kvality než vodu pitnou, např. vodu se zvýšeným obsahem dusičnanů, ze které bude vyráběna voda teplá?

Odpověď 4: Podle našeho názoru toto může zaměstnavatel udělat.

XX

Otázka 5: Dotaz na přílohu č. 2 k vyhlášce 252/2004 v platném znění, „Vysvětlivky k tabulkám“: bod 4 („*Neplatí pro řízenou nárazovou dezinfekci, při které lze použít i vyšší dávky dezinfekčního prostředku za podmínky, že pomocí organizačních opatření bude zajištěno, že takto ošetřená voda nebude použita k lidské spotřebě.*“) – prosíme o vysvětlení tohoto bodu.

Odpověď 5: Kvůli dodržování limitu pro legionely je (bude) u některých objektů nutné systém teplé vody pravidelně ošetřovat šokovou dezinfekcí a to dávkami mnohem vyššími než uvedené 1,0 mg/l, resp. 0,8 mg/l pro volný chlor, resp. pro oxid chloričitý. Citovaná věta v poznámce na tuto skutečnost reaguje a umožňuje ji (za podmínky, že provozovatel zajistí, že takto ošetřená voda nebude použita k lidské spotřebě (spotřebou se zde rozumí i mytí, sprchování, koupání atd.), ale bude po aplikaci dezinfekce vypuštěna.

MUDr. Kožíšek a kolektiv pracovníků NRC pro pitnou vodu
červen 2004

aktualizováno v březnu 2008 (aktualizaci provedli MUDr. Kožíšek a RNDr. Šášek)